

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Матеріали VI науково-практичної інтернет-конференції

**«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СТАБІЛІЗАЦІЇ АГРАРНОГО
ВИРОБНИЦТВА ЗА УМОВ ГЛОБАЛЬНОГО ПОТЕПЛІННЯ»**

7 грудня 2023р.

м. Полтава

Актуальні питання стабілізації аграрного виробництва за умов глобального потепління: матеріали VI наук.-практ. інтернет–конфер. (м. Полтава, 7 грудня 2023 р.). Полтава: ПДАА, 2023. 50 с.

У збірнику представлені матеріали присвячені сучасним проблемам стабілізації аграрного виробництва України за умов глобального потепління, впровадженню новітніх екологічно збалансованих технологій у сільському господарстві. Матеріали призначені для наукових співробітників, викладачів, студентів й аспірантів вищих навчальних закладів, фахівців і керівників сільськогосподарських та переробних підприємств АПК різної організаційно правової форми, працівників державного управління, освіти та місцевого самоврядування, всіх, кого цікавить проблематика стабілізації аграрного виробництва України.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Сегей Поспелов - доктор с. – г. наук (відповідальний редактор);

Оксана Біленко - кандидат с. – г. наук (заступник відповідального редактора);

Роман Олєпир - кандидат с. – г. наук.

Олена Гордєєва - кандидат с. – г. наук.

Матеріали подаються в авторській редакції мовами оригіналів.

За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

ЗМІСТ

Безпалий Андрій Миколайович <i>Науковий керівник: Гордєєва Олена Федорівна</i>	Урожайність сої залежно від передпосівної обробки насіння	5
Воропіна Віра Олексіївна Андрієнко Євгеній Іванович	Вплив комплексного водорозчинного добрива Реаком на урожайність кукурудзи на зерно	8
Воропіна Віра Олексіївна Мазур Олександр Іванович	Ефективність регулятора росту рослин Біолан при вирощуванні кукурудзи на зерно	11
Гончаров Матвій Олександрович Біленко Оксана Павлівна	Про інвазивний вид <i>Robinia pseudoacacia</i>	13
Дубовицький Владислав Сергійович <i>Науковий керівник: Криворучко Людмила Михайлівна</i>	Формування господарсько-цінних ознак новітніх сортів пшениці озимої селекції Полтавського державного аграрного університету	16
Ефременко Віталій Анатолійович <i>Науковий керівник: Олєпїр Роман Вікторович</i>	Вплив Віталісту на урожайність і якість зерна кукурудзи	18
Кириленко М.М. <i>Науковий керівник: Поспєлов Сергій Вікторович</i>	Соєва культура великої історії та перспектив	21
Корж Антон Вікторович <i>Науковий керівник: Гордєєва Олена Федорівна</i>	Актуальність застосування позакореневого підживлення у технології вирощування гібридів соняшнику	23
Косик Юрій Олегович <i>Науковий керівник: Біленко Оксана Павлівна</i>	Формування врожайності коренеплодів буряків столових залежно від строків сівби	26
Лозюк Сергій Любомирович <i>Науковий керівник: Баган Алла Василівна</i>	Вплив позакореневого підживлення мікродобривом Євростім Аміно на якість насіння соняшнику	29
Міленко Ольга Григорівна Білий Артем Олександрович Міленко Євгеній Григорійович	Урожайність гібридів соняшнику залежно від норми висіву насіння	32
Олєпїр Роман Вікторович Зінич Тарас Григорович	Ефективність різних систем удобрення за вирощування пшениці озимої в умовах зміни клімату	35
Олєпїр Роман Вікторович Толмачов Антон Сергійович	Вплив позакореневого підживлення на формування врожайності кукурудзи на зерно	38
Олійник Ігор Володимирович <i>Науковий керівник: Біленко Оксана Павлівна</i>	Ефективність застосування вермикомпосту у технології вирощування кукурудзи на зерно	41

Прохватило Максим Миколайович <i>Науковий керівник: Біленко Оксана Павлівна</i>	Спельта від епохи неоліту до сучасності	44
Русак Роман Станіславович <i>Науковий керівник: Криворучко Людмила Михайлівна</i>	Потенціал сотрів пшениці м'якої озимої Полтавської селекції	51
Самілик М.В. <i>Науковий керівник : Міщенко Олег Вікторович</i>	Ефективність впливу гербіцидів на урожайність соняшнику	54
Сапунов Дмитро Миколайович. <i>Науковий керівник: Крикунова Валентина Юхимівна</i>	Особливості впливу елементів технології вирощування на урожайність гороху	58
Сидоренко Іван Іванович <i>Науковий керівник: Нагорна Світлана Вікторівна</i>	Вплив технологічних інновацій на забезпечення високої врожайності при вирощуванні гороху	60
Скрипник І.В. <i>Науковий керівник: Поспєлов Сергій Вікторович</i>	Препарат БРАМАН мультикомплекс на посівах ячменю	63
Хоменко Владислава Романівна <i>Науковий керівник: Оленір Роман Вікторович</i>	Ефективність мінерального живлення сої в умовах лівобережного лісостепу	51
Яременко Олексій Анатолійович <i>Науковий керівник: Міщенко Олег Вікторович</i>	Вплив способу основного обробітку ґрунту на формування урожайності сої	54

Прохватило Максим Миколайович

Полтавський державний аграрний університет
м. Полтава, Україна

Науковий керівник **Біленко Оксана Павлівна**

канд. с.-г. наук, доцент

ORCID ID: 0000-0002-8247-7237

Полтавський державний аграрний університет
м. Полтава, Україна

СПЕЛЬТА ВІД ЕПОХИ НЕОЛІТУ ДО СУЧАСНОСТІ

Сьогодні основою продовольчої стабільності є пшениця м'яка (*Triticum Aestivum*) і пшениця тверда (*Triticum Durum*) [1]. Однак ще напочатку ХХ сторіччя кожен регіон мав свій набір традиційних пшениць, що їх споживало місцеве населення. За відсутності транснаціональних компаній, налагодженого ринку насінництва та товарної продукції, консервативні хлібороби висівали спельти (*Triticum Spelta*), полби або емери (*Triticum Dicocum*), однозернянки (*Triticum Monococum* та *Triticum Urartu*), тощо[1]. Пшениця м'яка (*Triticum Aestivum*) і пшениця тверда (*Triticum Durum*) мають єдину перевагу над іншими пшеницями - голозерність (легкість вимолоту з колосу), це зробило їх найбільш придатними для промислового виробництва. Але змінилися тенденції і аграрії все більше уваги починають приділяти якості отриманої продукції. Рекордсменом за вмістом білка, амінокислот, клітковини та вітамінним складом серед всіх видів зернових є пшениця спельта. Спельта містить 18 незамінних амінокислот, які не можуть бути отримані з тваринною їжею.

Спельта (лат. Triticum spelta L.) – це окремий вид роду пшениці, походить з середземноморському району Південно-Західної Азії. Це гексаплоїдний вид пшениці, тобто вона має шість наборів хромосом, тобто 42 хромосоми. Вважається що природна гібридизація дикоростучої пшениці егілопс (Aegilops tauschii) і справжньої полби (Triticum dicocum) дала пшеницю спельту [1].

На сьогодні в Україні зареєстровані два сорти спельти виведені в Всеукраїнському науковому інституті селекції – Зоря України в 2012 р. та Європа в 2015 році [3]. Рослини спельти зберігли багато властивостей диких предків. Це й стійкість до хвороб і шкідників, невимогливість до умов вирощування, високу соломину (110–170 см). Головною перешкодою для промислового виробництва є ломкість колоса, що розпадається на колоски півчастими зернівками. При

переробці спельта потребує лущення або обрушення зерна. Це додаткові затрати. Та й врожайність спельти менша, ніж у м'якої пшениці: тобто при урожаї 100% м'якої пшениці отримаємо тільки 70% спельти, а при обрушуванні зерна всього 50%[1,2]. Але цей недолік стає перевагою культури в органічному землеробстві, коли заборонено використовувати хімічні методи боротьби з шкідниками і хворобами. Плівчастість спельти є природним захистом насіння та молодих паростків. Фермерські господарства, що спеціалізуються на вирощуванні органічної продукції радо беруться за вирощування спельти[3].

Потрібно зауважити, що спельта не дуже технологічна. Посів йде в лусках, тому забивються висівні апарати, що призводить до недотримання густини посівів. Цей недолік лікується дражжуванням насіння. Зато спельта добре переносить низькі температури в різних стадіях розвитку, що дозволяє проводити посів від початку вересня до кінця листопада. Оскільки спельта помітно присутня на органічному ринку, поширеною є думка про її інертність до сприйняття мінеральних добрив. Цей не так - реакція на підживлення у спельти нічим не відрізняється від звичайної пшениці[2].

Рослини висотою досягає від 100 см до 140 см мають схильність до вилягання. В той самий час такий розмір рослини дозволяє розвинути дуже потужному колосу (до 27 см) За допомогою ретардантів можна значно скоротити ризики вилягання, а вчасне їх використання дозволить залишити потенціал колосу. Чим вища врожайність у спельти, тим більша ломкість колосу. При проведенні вчасного збирання це не дуже впливає на врожайність, оскільки якщо рослина не пересушена, колос не відламується від стеблини. Ну і для отримання продовольчого зерна спельта потребує окремої процедури – обрушування зерна (позбавлення лусок) для чого використовуються центробіжні шелушильні машини. Але на муку можна молоти зерно разом з лусками, це тільки підвищить якість муки. Особливо стосується вмісту протеїну (до 25%) та клейковини (до 50%)[1,2]. Це дозволяє використовувати борошно зі спельти як окремо для виготовлення хлібобулочних й макаронних виробів, так і як поліпшувач до низькоякісного борошна. Макроелементи: вміст калію на 10-15% більший ніж у звичайної пшениці, фосфору на 60%, сірки на 70%, магнію на 35% більше, кальцію порівну. Мікроелементи: вміст цинку на 25-30% більший ніж у звичайної пшениці, міді на 15%, заліза на 5-10%, селену на 100-200%, марганцю на 15-20%[2]. Варто зазначити, що спельта цінна не тільки своїми якісними показниками, але і чудовими смаковими властивостями.

В Полтавській області спельту вирощує ПП «Агроекологія». Органічним методом вирощення в цьому господарстві отримано врожайність в 2022 р. становить 5,2 т/га, загальна площа вирощення в цей рік 740 га , а в 2023 р. становить 5т/га, загальна площа вирощення 520 га[3].

Список використаних джерел

1. Марченко В. У древньої пшениці спельти – нове життя. *Народний оглядач*. URL: <https://www.ar25.org/article/u-drevnoyi-pshenyci-spelty-nove-zhyttya.html>.
2. Васильченко А. Спельта: новий напрямок у виробництві пшениць. *Агроном*. 2017. № 8. С.8–10.
3. Біленко О. П., Прохватило М. М. Спельта – культура для органічного землеробства *Урожайність та якість продукції рослинництва за сучасних технологій вирощування, присвячена 90-річчю з дня народження професора Г. П. Жемели* : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Полтава, 30 верес. 2023 р.).Полтава : ПДАУ, 2023. -258с.–(С.29-30)

1.